

Handläggare
Moa Edin
Telefon: 08-50803305**Till**
Järva stadsdelsnämnd

Motion om att utreda demokrativillkoren i syfte att skärpa dessa för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredje hand

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2025/646

Förvaltningens förslag till beslut

Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Jan Jönsson (L), Isabel Palmqvist-Smedberg (L) och Åsa Nilsson Söderström (L) har lämnat en motion om att utreda demokrativillkoren i syfte att skärpa dessa för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredje hand. Förvaltningens bedömning är att riktlinjerna i sin nuvarande form är tillräckliga för att kunna säkerställa att demokrativillkoren efterlevs. Förvaltningen instämmer med motionärerna att det är viktigt att genomföra en kontinuerlig uppföljning av hur de lokalförvaltande organisationerna tillämpar demokrativillkoren i sin verksamhet men att det är något som behöver hanteras med en väl avvägd balans mellan kontroll och uppföljning. Förvaltningen ställer sig tveksam till förslaget att möjliggöra ett återkallande av stöd från lokalförvaltande organisationer och befarar att förslaget skulle medföra en oproportionerlig administrativ börda på de lokalförvaltande organisationerna i arbetet med att säkerställa att demokrativillkoren efterlevs. Förvaltningen befarar att det skulle leda till för en för strikt tillämpning av villkoren vilket på sikt kan leda till negativa konsekvenser för mångfalden i Järvas föreningsliv.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har skickat en remiss av en motion från Jan Jönsson (L), Isabel Palmqvist-Smedberg (L) och Åsa Nilsson Söderström (L) till Järva stadsdelsnämnd för yttrande senast den 28 oktober 2025. Motionen handlar om att utreda demokrativillkoren i syfte att skärpa dessa för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredjehand. Motionen och foljebrevet bilägs ärendet.

Övriga remissinsatser är

- Stadsledningskontoret
- Fastighetsnämnden
- Idrottsnämnden
- Kulturnämnden
- Kungsholmens stadsdelsnämnd
- Södermalms stadsdelsnämnd
- Stockholms Stadshus AB
- Civil Rights Defenders
- Stiftelsen Expo

Ärendet

Jan Jönsson (L), Isabel Palmqvist-Smedberg (L) och Åsa Nilsson Söderström (L) skriver i motionen att de vill att Stockholms stad omedelbart påbörjar en utredning om det nuvarande regelverket för lokalförvaltande organisationer och evenemangsarrangörer behöver skärpas för att motverka att oacceptabla antidemokratiska krafter kan utnyttja stadens lokaler för sina syften. Motionärerna skriver vidare att det måste vara möjligt för staden att noggrant kontrollera även andrahands- och tredjehandsuthyrning. Vid misstanke om brott mot demokratiska värderingar och stadens riktlinjer måste förvaltningarna ha mandat att utreda och vid behov vidta åtgärder. Vidare vill motionärerna att staden överväger möjligheten att återkalla stöd till föreningar eller organisationer som inte följer de uppställda demokratiska villkoren, även i efterhand.

Med anledning av detta föreslår Jan Jönsson (L), Isabel Palmqvist-Smedberg (L) och Åsa Nilsson Söderström (L) att kommunfullmäktige beslutar:

1. Att fastighetsnämnden tillsammans med kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen och stadens bolag inleder en utredning av de demokratiska villkoren för lokaluthyrning och kulturstöd inom samtliga lokalförvaltande organisationer, för att säkerställa att dessa villkor är tillräckligt strikta för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredjehand.
2. Att fastighetsnämnden, tillsammans med kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen och stadens bolag vidtar åtgärder för att säkerställa att lokalförvaltande organisationer, som får stöd av kulturförvaltningen, kontinuerligt granskas och hålls ansvariga för att de uppfyller stadens demokrativillkor, och att dessa granskningar ska inkludera även andrahands- och tredjehandsuthyrning av stadens lokaler.

3. Att fastighetsnämnden tillsammans med kulturförvaltningen och idrottsförvaltningen utreder möjligheten att återkalla stöd från lokalförvaltande organisationer i efterhand om det konstateras att de inte har uppfyllt stadens demokratiska villkor, eller att de, efter en noggrann granskning, inte längre kvalificerar sig för fortsatt stöd från staden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för administration och stadsmiljö.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Nedan följer förvaltningens synpunkter på motionärernas förslag:

Att fastighetsnämnden tillsammans med kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen och stadens bolag inleder en utredning av de demokratiska villkoren för lokaluthyrning och kulturstöd inom samtliga lokalförvaltande organisationer, för att säkerställa att dessa villkor är tillräckligt strikta för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredjehand.

Staden har två styrdokument som avser demokrativillkor; Riktlinjer avseende förenings- och kulturstöd – demokrativillkor samt Riktlinjer avseende lokalupplåtelser – demokrativillkor. I riktlinjerna framgår vilken information som ska kontrolleras i samband med bidragsgivning och lokalupplåtelser. De redogör också för hur staden ska bedöma föreningens/organisationens ansvar för enskilda medlemmar, inbjudna föreläsare, samarbetsorganisationer samt ageranden inom ramen för verksamheten. Vidare ger riktlinjerna exempel på olika typer av ageranden som står i strid med demokrativillkoren och de klargör hur staden ska göra bedömningar utifrån dessa och de svåra gränsdragningsfrågor som kan uppstå. Riktlinjerna ger även stöd i avtalsskrivningen för nyttjanderättsavtal och lokalhyresavtal.

Förvaltningen anser att stadens styrdokument som avser demokrativillkor är omfattande och ger stöd i handläggning och bedömning. Vad gäller de lokalförvaltande organisationerna som får stöd av kulturförvaltningen anger riktlinjerna att de ska arbeta på samma sätt som staden avseende demokrativillkoren vilket i praktiken innebär ett omfattande ansvar för att demokrativillkoren efterlevs i alla led. I stadsdelsområdet finns flera lokalförvaltande organisationer, bland annat i form av medborgardrivna mötesplatser. Dessa är Rinkeby Folkets Hus, Tensta Träff, Folkets Husby, Järva Folkets Park och Spånga Folkan. Förvaltningen har pågående samverkan med två av dessa genom överenskommelser om idéburna offentliga partnerskap (Rinkeby Folkets Hus och

Tensta Träff). Inom kort väntas förvaltningen teckna en ny överenskommelse om IOP med Folkets Husby. Förvaltningen ingår inte i ett hyresförhållande med någon av de medborgardrivna mötesplatserna.

Förvaltningens bedömning är att riktlinjerna i sin nuvarande form är tillräckliga för att kunna säkerställa att demokrativillkoren efterlevs. Inom ramen för IOP-samverkan tillämpar förvaltningen demokrativillkoren genom skrivningar i överenskommelserna som klargör att vidarehyrning av lokaler ska ske i enlighet med demokrativillkoren och att dessa villkor också gäller för de organisationer/och eller föreningar som bjuds in till samverkan rörande utvecklingen av mötesplatserna. Tillämpningen av villkoren är något som följs upp och diskuteras inom ramen för partnerskapens styrgruppsmöten.

Att fastighetsnämnden, tillsammans med kulturförvaltningen, idrottsförvaltningen och stadens bolag vidtar åtgärder för att säkerställa att lokalförvaltande organisationer, som får stöd av kulturförvaltningen, kontinuerligt granskas och hålls ansvariga för att de uppfyller stadens demokrativillkor, och att dessa granskningar ska inkludera även andrahands- och tredjehandsuthyrning av stadens lokaler.

Förvaltningen instämmer med motionärerna att det är viktigt att genomföra en kontinuerlig uppföljning av hur de lokalförvaltande organisationerna tillämpar demokrativillkoren i sin verksamhet. Tillämpningen behöver innebära att det finns tydliga rutiner på plats för hur verksamheten ska agera i de fall aktörer inte uppfyller demokrativillkoren. Det behöver vara tydligt för den lokalförvaltande organisationen vilka krav som ställs utifrån riktlinjerna för demokrativillkor och hur förvaltningen avser att följa upp dem. När det kommer till IOP-samverkan mellan förvaltningen och medborgardrivna mötesplatser behöver båda parter verka för en öppen och transparent dialog där frågor om tillämpningen av demokrativillkoren löpande lyfts upp inom ramen för styrgrupp och andra lämpliga samverkansforum. Frågorna behöver hanteras med en väl avvägd balans mellan kontroll och uppföljning.

Förvaltningen bedömer vidare att förslaget om kontinuerliga granskningar kräver betydande resurser från stadens medarbetare för uppföljning och kontroll och att detta är något som behöver beaktas om förslaget skulle införas.

Att fastighetsnämnden tillsammans med kulturförvaltningen och idrottsförvaltningen utreder möjligheten att återkalla stöd från lokalförvaltande organisationer i efterhand om det

konstateras att de inte har uppfyllt stadens demokratiska villkor, eller att de, efter en noggrann granskning, inte längre kvalificerar sig för fortsatt stöd från staden.

Förvaltningen ställer sig tveksam till förslaget att möjliggöra ett återkallande av stöd från lokalförvaltande organisationer i efterhand. Om förslaget skulle genomföras skulle en rad olika frågor behöva tydliggöras för att en sådan åtgärd ska vara rättssäker. Exempelvis skulle det behöva tydliggöras vilket antal överträdelser av demokrativillkoren som ska resultera i ett återkallande av stöd, hur långt tillbaka i tiden överträdelserna ska gälla samt hur förvaltningen ska bedöma den lokalförvaltande organisations åtgärder som den vidtagit med anledning av överträdelserna.

Förvaltningen befarar att förslaget skulle medföra en oproportionerlig administrativ börda på de lokalförvaltande organisationerna i arbetet med att säkerställa att demokrativillkoren efterlevs. Förvaltningen ser också risker med att en så omfattande åtgärd som att återkalla stöd skulle skapa en osäkerhet hos de lokalförvaltande organisationer kring vad som utgör en tillräcklig tillämpning av demokrativillkoren. I sin strävan att uppfylla villkoren finns en risk att tillämpningen blir alltför strikt vilket i praktiken kan leda till en oavsiktlig exkludering av grupper eller föreningar. Förvaltningen bedömer att en sådan försiktighetsprincip på sikt kan leda till negativa konsekvenser för mångfalden i Järvas föreningsliv.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Järva stadsdelsförvaltning

Jonas Eliasson
Avdelningschef
Järva stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Motion om att utreda demokrativillkoren i syfte att skärpa dessa för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredje hand
2. Följebrev Motion om att utreda demokrativillkoren i syfte att skärpa dessa för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredje hand

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2025-10-08
Jonas Eliasson, Avdelningschef	2025-10-08